

Назаренко Юлія Анатоліївна,
слухач магістратури факультету
підготовки фахівців для підрозділів
кримінальної поліції

Науковий керівник –
професор кафедри філософії
та політології факультету
економіко-правової безпеки,
доктор політичних наук, професор
Алексєєнко І.В.

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ВИКЛИКІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

На сучасному етапі розвитку людства глобальні проблеми активно вивчають провідні вчені світу. Загострення проблем світового характеру та зростання взаємозв'язків між процесами у світовому масштабі призвели до того, що наприкінці 60-х — на початку 70-х років ХХ ст. сформувалася нова міждисциплінарна наука — глобалістика. Адже глобальні проблеми набули планетарного характеру та стосуються інтересів усіх народів світу, загрожують деградацією й загибеллю усього людства, потребують невідкладних рішень та вимагають колективних зусиль, спільних дій усіх народів. Одними із найскладніших глобальних загроз у ХХІ столітті стали локальні військові конфлікти та війни гібридного характеру на геополітичному та територіальному ґрунті (наприклад, між Ізраїлем та Палестиною, Україною та Російською Федерацією і т. і.). Як зазначила канцлер Німеччини на другий день Міжнародної Мюнхенської конференції з безпеки від 7 лютого 2015 року, міжнародний тероризм і, зокрема, провокація та підтримка війни в Україні Російською Федерацією є викликом для всього світу, тому що загрожують повною дестабілізацією світового порядку, який неймовірними зусиллями встановлювався після ІІ світової війни.

Глобальні проблеми є всезагальними: як за їх об'єктом — земною кулею, так і за суб'єктом їх вивчення і розв'язання — світовою спільнотою. Крім того, глобальні проблеми є такими, що одна з них обумовлює іншу. Тому, як об'єкт наукового дослідження, глобальні проблеми потребують співпраці вчених різних галузей. Проблеми та новітні кризові виклики, геополітичні та територіальні конфлікти є комплексними і не обмежені у своїх загрозах державними кордонами. Тому **мета даного дослідження**

зумовлена потребою, не тільки окремої особистості або народу, але й всього людства, вистояти перед глобальними кризами та викликами з найменшими втратами.

З'ясовуючи сутність глобальних проблем, по-різному трактують причини і природу їх загострення. Так, американські науковці В. Войскопер, Д. Блейні, основними причинами зростання мілітаризації капіталістичної економіки вважають природно-історичні умови розвитку людини, її психологію, прагнення до насильства. Причину кризи навколишнього середовища американський учений Ф. Слейтер, швейцарський дослідник Ж. Дерст та інші вбачають у притаманному людині інстинкті до руйнування. Західні ідеологи такою причиною називають зростання народонаселення, сучасну НТР, зростання промислового виробництва [1, с. 75].

Однак такі тлумачення ігнорують соціальну сутність людини, відображають однобічний підхід до неї лише як до біологічної істоти, хоч у людині органічно поєднуються біологічне та соціальне, а її сутність з боку суспільної форми — це сукупність усіх суспільних відносин. Пояснювати загострення екологічних проблем лише розгортанням НТР, зростанням промислового виробництва з боку суспільної форми — значить перебувати на позиціях технологічного детермінізму. Натуралістське пояснення характерне для тих науковців, які вбачають загострення глобальних проблем лише у зростанні народонаселення. Ці автори ігнорують вирішальну роль у виникненні глобальних проблем людства суспільної форми способу виробництва – відносин економічної власності.

Однак, за останнє двадцятиріччя зросла популярність глобалістсько-цивілізаційних теорій. Глобалістика – це система наукових знань про життєво важливі загальнолюдські проблеми. Частина з них пов'язана із взаємовідносинами всередині світового співтовариства (запобігання ядерному конфлікту, подолання відсталості країн, що розвиваються тощо), частина ж є відображенням кризи у взаємовідносинах між суспільством і природою (демографічна, продовольча, ресурсна, екологічна, енергетична проблеми).

До основних чинників, що сприяли виникненню глобальних проблем людства, можна віднести: швидке зростання чисельності населення (демографічний вибух), крім того, постійне нарощування промислового й сільськогосподарського виробництва; збільшення обсягу видобутку корисних копалин; житлове, промислове будівництво, прокладання нових транспортних магістралей, забруднення навколишнього середовища, мілітаризацію економіки окремих країн.

Гострі глобальні проблеми активно вивчаються провідними ученими світу: політологами, соціологами, демографами, економістами, географами, біологами, математиками та ін. Серед науковців визначаються три основні групи причин виникнення глобальних проблем:

- 1) Причини природного і демографічного характеру;

- 2) негативні наслідки господарської діяльності людей;
- 3) побічні наслідки розвитку науки і техніки.

I. Політично-економічні глобальні проблеми людства.

Серед глобальних проблем найчастіше фігурують проблеми миру та роззброєння, екологічна, продовольча, демографічна, енергетична, сировинна, подолання бідності та відсталості, які не нові для людства. З розвитком людської цивілізації можуть виникати і вже виникають нові глобальні проблеми. До глобальних стали зараховувати проблему освоєння та використання ресурсів Світового океану, космосу. Важливою ознакою як не нових, так і нових проблем розвитку людської цивілізації є їх глобальний характер, адже вони зачіпають життєво важливі інтереси всіх держав і народів світу, виступають потужним фактором посилення взаємозалежності та цілісності світу, надаючи йому нових інтеграційних рис.

Розвиток глобалізації світового господарства змінює пріоритети у глобальних проблемах. Якщо у 70-80-х роках ХХ ст. головною вважалась проблема запобігання світовій ядерній війні, то нині пріоритетною окремі фахівці вважають екологічну проблему, інші – демографічну, а треті — проблему бідності та відсталості. Однак усі ці проблеми можна вважати пріоритетними, адже вони безпосередньо пов'язані з виживанням людства, хоча і породжені дією різних факторів, а отже, є об'єктами дослідження таких наук, як міжнародна політологія, економіка, соціологія, право, біологія, географія, екологія, океанологія та ін.

Загострення глобальних проблем людської цивілізації викликане безсистемною, безконтрольною утилізацією природних ресурсів, низькою технологічною культурою матеріального виробництва, максимізацією, а не оптимізацією темпів економічного зростання, домінуванням технократичного підходу над соціальним, масштабним впливом людської цивілізації на навколишнє середовище, необмеженим вторгненням людства в біосферу. Суттєвими причинами цього загострення також є швидка урбанізація населення планети, зростання гігантських мегаполісів і агломерацій, що супроводжується скороченням сільськогосподарських угідь, лісів, бурхливою автомобілізацією, поглибленням суперечностей між світовим економічним розвитком та соціальним прогресом [5, с. 34].

Таким чином, глобальні проблеми є всезагальними, як за їх об'єктом – земною кулею, так і за суб'єктом їх вивчення і розв'язання – світовою спільнотою, державами світу. Крім того, глобальні проблеми є такими, що одна з них обумовлює іншу. Тому, як предмет наукового дослідження і з точки зору необхідності їх розв'язання, глобальні проблеми потребують співпраці вчених різних галузей – біології, фізики, хімії, геології, географії, кібернетики, гуманітарних наук. Тобто, ці проблеми є комплексними і потребують співпраці учених із різних країн, бо вони не знають державних меж і кордонів.

Серед названих глобальних проблем сучасності важливе місце

належить економічним проблемам. Тому зупинимося більш конкретно на них. Причини загострення глобальних проблем з погляду речового змісту зумовлені розвитком сучасної системи продуктивних сил стосуються лише однієї із сторін суспільного способу виробництва і мають бути доповнені характеристикою відносин економічної власності у різних соціальних системах, аналізом соціальної, політичної, юридичної та інших сторін надбудовних відносин.

Література

1. Власов В. Тенденції та проблеми глобальних процесів у світовій продовольчій сфері [Текст] / В. Власов // Економіка України. – 2006. – № 3. – С. 75-80.
2. Глобальные проблемы и общечеловеческие ценности [Текст]. – М., 1990. – 254 с.
3. Ляшенко Д.О. Глобальні проблеми сучасності та їх можливий прояв в Україні [Текст] / Д. О. Ляшенко // Український географічний журнал. – 2002. – №3. – С.63-68.
4. Печчеи А. Человеческие качества [Текст] / А. Печчеи. – М., 1980. – 138 с.
5. Суэтин А.А. Мировая экономика. Международные экономические отношения. Глобалистика [Текст] / А. А. Суэтин. – М.: Кнорус, 2008. — 320 с.
6. Тарасевич Л.С., Гребенников П.И., Леусский А.И. Макроэкономика: Учебник. — 6-е изд., испр. и доп [Текст] / Л. С. Тарасевич, П. И. Гребенников, А. И. Леусский. — М.: Высшее образование, 2006. — 654 с.
7. Чумаков А. Н. Философия глобальных проблем [Текст] / А. Н. Чумаков. – М., 1994. – 285 с.
8. <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2234142-cista-energetika-svitovi-trendi-ta-prognozi-2017.html>.
9. https://zik.ua/zmi/dw/2016/09/13/rymskyu_klub_na_lyudstvo_chekaie_bezrobittya_ta_zmina_klimatu_16262.

Нарижный Юрий Алексеевич,
кандидат философских наук, доцент,
доцент кафедры социально-
гуманитарных дисциплин
юридического факультета
Днепропетровского государственного
университета внутренних дел

МЕНТАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА

1. **Итоги независимого существования Украины** оказались весьма неутешительными. Украины вошла в десятку стран с наибольшим количеством самоубийств, представляет опасность для Европы по количеству и темпам роста ВИЧ-инфицированных, развернулась активная работоторговля женщинами и детьми, усилились крайне неблагоприятные миграционные потоки, ускорились процессы депопуляции. По масштабам коррумпированности государственных чиновников мы несколько лет занимаем ведущие места в мире. Украина стремительно перемещается на